

1. Державний архів Полтавської області. Фонд № 706. Опис № 4. Справа № 96. Клірова відомість церкви Святого Сави Освяченого села Шабельники Золотоніського повіту Полтавської губернії за 1814 рік. Режим доступу: <https://www.familysearch.org/records/images/search-results?imageGroupNumbers=108125692&page=1>

2. Державний архів Полтавської області. Фонд № 706. Опис № 4. Справа № 300. Клірова відомість церкви Святого Сави Освяченого села Шабельники Золотоніського повіту Полтавської губернії за 1847 рік. Режим доступу: <https://www.familysearch.org/records/images/image-details?imageGroupNumbers=108128093&page=1&rmsId=ТН-7778-109668-429-68&imageIndex=0>

3. Макарчук Н. Шабельники: від козацьких джерел і до сьогодення. Черкаси: Видавець Макарчук Н. П., 2013. 208 с.

4. Справочная клировая книга по Полтавской епархии на 1902 г. Полтава: 1902. 655 с. Режим доступу: <https://pravoslavnoe-duhovenstvo.ru/library/material/8877/>

5. Яретик М., Загребельна Н. Історична ретроспектива церкви села Шабельники Золотоніського району Черкаської області. Освіта і наука – 2022. Зб. наукових праць. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2022. 1295 с.

УДК 930:34(44)«1804/1815»

Жанна ІЩЕНКО, Олексій ДЕРКАЧ
(м. Київ)

Окремі історико-правові аспекти наполеонівської Франції: історіографія питання

У доповіді розглядається історіографічний доробок з проблеми правових особливостей бонапартизму, який став своєрідним підґрунтям для втілення політичних, військових та законодавчих планів Наполеона I.

Ключові слова: бонапартизм, наполеонівська Франція.

Постановка проблеми. Окремі історико-правові аспекти наполеонівської доби, з приманним їй драматичним змінам в історії Франції, які і свою чергу мали безпосередній вплив на тогочасну європейську політичну мапу. впродовж тривалого часу привертала увагу дослідників. Особливу зацікавленість викликало і викликає становлення нового для тогочасної Європи політичного режиму – бонапартизму, на тлі якого проявились особливості державотворення Наполеона I.

Мета і завдання дослідження. Виходячи з стану дослідження окресленої проблеми у вітчизняній історіографії ми поставили за мету проаналізувати процес розвитку особливостей та становлення наполеонівської Франції в контексті історичної ретроспективи, з урахуванням історико-правових особливостей державницького процесу та наслідків впливу досліджуваного історичного етапу на формування сучасної Франції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення історико-правових аспектів наполеонівської Франції кінця XVIII – початку XIX ст. стало предметом дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених. Для з'ясування історично-правових особливостей Наполеонівської доби та їх подальшого впливу, на європейське право передусім потрібно зрозуміти характерні особливості, притаманні правлінню Наполеона I. Термін бонапартизм було введено у науковий обіг Карлом Марксом у праці «Вісімнадцяте брюмера Луї Бонапарта» Автор наголошує, що для бонапартизму характерне зосередження політичної, законодавчої а військової гілок влади [1]. В роботі британо-маврікійського історика та політога С. Газарісінга бонапартизм визначається як авторитарний режим, встановлений національним лідером, затверджений всенародним голосуванням, який декларує рівність, прогрес і соціальні зміни, розглядаючи релігію як один із засобів державної політики [2]. Віртуозне використання політичних можливостей для втілення військових та законодавчих ідей імператора французів було ґрунтовно досліджене С. Інгландом [3]. Предметом вивчення британського історика Ф. Дваєра стали особливості розбудови французької держави Наполеонам I [4]. Російській вчений Я. Шимонов переконує, що бонапартизм – це авторитарна влада меншості або однієї людини, хоча насправді лідер такого режиму не завжди володіє справді абсолютними повноваженнями під час прийняття ключових політичних рішень. Суттєвою ознакою такого режиму є його виникнення після періоду революційних змін і суспільної нестабільності, що забезпечує йому в додаткову легітимність в суспільстві [5]. Інший російський історик А. Медушевський розглядає бонапартизм в контексті традиційної імперської парадигми російської історичної науки. Автор виокремлює наступні аспекти цього явища: 1) ідеальна, за певних обставин, політична модель; 2) політичну ідеологію, що реалізує принципи централізму; 3) інститут управління [6].

Сучасний український вчений, фахівець з порівняльно-правового аналізу основних нормативно-правових актів О. Биков характеризує «бонапартизм» як політичну доктрину, зводячи основні риси цього явища до наступного: 1) влада меншості, але легітимізацію влади забезпечують демократичні інститути, передусім – референдуми; 2) авторитаризму, який тримається на персональному авторитеті, силі армії та державних інститутів; 3) авторитарні методи правління, що враховує вплив політичних опонентів; 4) форма військово-політичної диктатури [7].

Особливості періоду правління Наполеона I Бонапарта, результати його політичних та адміністративних реформ були предметно вивчені сучасними українським дослідником І. Осадчуком. Автор доходить думки, що основою бонапартизму є: зміна ідеології; централізація влади; обмеження (аж до повного придушення) незалежності законодавчої влади; дискредитація парламентських дебатів: скасування багатопартійності та політичних дискусій; фактичне скасування незалежності регіональних лідерів в особі нотаблів, представників фінансової олігархії та перетворення уряду на виконавчий орган, позбавлений власної ініціативи; нейтралізація положень конституції, що стосуються ролі

Законодавчого корпусу і Сенату в законодавчій політиці. Наполеон, фактично зосередив в своїх руках абсолютну владу створивши адміністративну державу, службовців якої призначались і контролювались урядом, підзвітним імператору [8, с. 166].

Висновки. Бонапартизм як форма авторитарного правління вивчалась вітчизняними та зарубіжними вченими, які виокремлюючи особливості цього явища, погоджуються, що його характерною рисою була концентрація політичної, законодавчої а військової ініціативи в руках Наполеона I.

Список використаних джерел та літератури

1. Marx Karl, The Eighteenth Brumaire of Louis Bonaparte. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.gutenberg.org/cache/epub/1346/pg1346-images.html>
2. Sudhir Hazareesingh, The Legend of Napoleon, London: Granta Books 2004. 336 p.
3. Englund S. Napoleon: A political life/ S. Englund. New York: Scribner, 2004. 575 p.
4. Dwyer Ph. Napoleon and the Foundation of the Empire/Ph. Dwyer//The Historical Journal. 2010. Vol. 53. № 2. P. 339-358.
5. Шимов Я. Укroщенна революція три лика бонапартизма / Я. Шимов // неприкосновенный запас. 2008. № 4(60). [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://magazines/russ.ru>
6. Медушевский А. Русский бонапартизм как предмет сравнительного изучения. Труды Института российской истории РАН, 5, 118-181. Режим доступу <http://ebookiriran.ru>
7. Биков О. Бонапартизм як тип політичного режиму (теоретичний аспект). Актуальні проблеми вітчизняної історії. 2016. Вип. 27. С. 128-130.
8. Осадчук І. Бонапартизм як історичний прототип авторитаризму у Франції (1852-1860)./І. Осадчук// Вісник Львівського університету. Серія філос-політолог. Студії. 2017 випуск 14, С. 162-168

УДК 929:72«1857/1924»

Аліса ЗАЛОГІНА
(м. Одеса)

Архітектурна спадщина Миколи Толвінського в Одесі (до 165-річчя від дня народження)

Розглядається архітектурна спадщина польського архітектора, академіка Миколи Костянтиновича Толвінського, який зробив величезний внесок в архітектуру Одеси. Період XIX–XX ст. характеризується бурхливим розвитком будівництва, розмаїттям багатьох стилів. Формується одеська архітектурна школа, яка набуває своїх особливостей. В забудові міста брали участь чимало талановитих іноземних і російських архітекторів і майстрів, серед яких особливе місце займає Микола Костянтинович Толвінський.

Ключові слова: Толвінський Микола Костянтинович, історія архітектури, містобудування, реконструкція, дослідження.